

تدوین الگوی مبارزه با پول‌شویی با استفاده از تعامل ذینفعان نهادهای اقتصادی

تاریخ دریافت: ۹۷/۱۰/۰۷

تاریخ پذیرش: ۹۸/۰۱/۱۵

داود حسین پور*

جواد معدنی**

چکیده

فرآیند تعامل نهادهای اقتصادی از ارکان اصلی نظام کشورها و بخش جدایی ناپذیر سیستم تصمیم‌گیری دولتهاست. تعامل این نهادها نقش مهمی را در پیشرفت و توسعه جوامع ایفا می‌کند. از آنجایی که در اسناد بالادستی کشور ما، مبارزه با فساد از اصلی‌ترین اقدامات است؛ لذا نیاز است تا با مصادیق مربوط به آن نیز مقابله شود. پولشویی یکی از مهمترین مصادیق فساد است که اکثر اوقات از طریق نهادهای اقتصادی و ذینفعان آنها، بالاخص سیستم بانکداری صورت می‌گیرد. هدف پژوهش حاضر تدوین الگوی مبارزه با پول‌شویی با استفاده از تعامل ذینفعان نهادهای اقتصادی است. این تحقیق، باروش آمیخته (شامل دو طیف مطالعه کیفی و کمی) با استفاده از رویکرد متوالی اکتشافی انجام شد. ابتدا داده‌های کیفی با روش تحلیل مضمون؛ و سپس داده‌های کمی جمع‌آوری و تحلیل شدند. از داده‌های مصاحبه و مرور ادبیات، ۲۸۵ شاخص استخراج شدند که از میان این شاخص‌ها، ۵۹ مضمون اساسی، ۱۶ مضمون سازمان‌دهنده و ۵ مضمون فراگیر شناسایی شد. نتایج تحقیق نشان داد که الگوی مبارزه با پول‌شویی، تدابیر مدیریتی و مشارکت جویانه‌ای را طلب می‌کند که نیازمند اشراف اطلاعاتی و بهره‌گیری از مشارکت تعاملانه ذینفعان اقتصادی کشور است.

واژگان کلیدی: پول‌شویی، مبارزه با پول‌شویی، تعامل، خط‌مشی‌گذاری تعاملی، نهادهای اقتصادی

---

*. دانشیار مدیریت دولتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران (نویسنده مسئول). Arjim000@Gmail.com

** دانش‌آموخته دکتری، مدیریت دولتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.

فصلنامه علوم مدیریت ایران، سال سیزدهم، شماره ۵۱، پاییز ۱۳۹۷، صفحه ۷۴-۵۱

مقدمه

فساد اداری را می توان فرزند ناخواسته فرآیندهای اداری دانست که در زمره اصلی ترین مشکلات سازمانها و جوامع کنونی است. این پدیده از دیرباز تاکنون وجود داشته و دارای مصادیق متفاوتی است. مطابق با دسته بندی کامل مرکز جهانی مبارزه با فساد اداری^۱ (۲۰۱۴)، مصادیق اصلی این پدیده عبارتند از: رشوه، حق التسریع^۲، اخاذی، تقلب، کلاهبرداری، تبانی، سوءاستفاده از قدرت، اختلاس و پول شویی.

پول شویی زمانی رخ می دهد که در آن وجوه نقدی و یا دارایی های به دست آمده توسط فعالیت های مشکوک، از یک مکان به مکان دیگر جابجا شود تا منبع اصلی پول کثیف از بین برود و مشخص نشود این پول از کدام روش به دست آمده است (GIACC, 2014). پولشویی خود می تواند منشا آثار و تبعات منفی بسیاری در عرصه های مختلف اقتصادی و اجتماعی شود. آثار و تبعاتی همچون گسترش فساد و ارتشا در سطح جامعه، تضعیف بخش دولتی و خصوصی، کاهش اعتماد به بازارهای مالی، کاهش درآمد دولت، تقویت منابع و شبکه مالی مجرمین و... . تبعات منفی این پدیده شوم موجب شده است تا حاکمیت کشورها - همگام با مراجع بین المللی - درصدد مبارزه با آن برآیند و با تصویب قوانین و مقررات لازم الاجرا، از وقوع این پدیده در بانک ها و مؤسسات مالی و اعتباری پیشگیری نموده و یا در صورت وقوع، متخلفان را شناسایی و به مراجع قضایی معرفی کنند. طبق گزارش سازمان شفافیت بین الملل (TI) در ۱۰ سال اخیر، ایران از بین کشور های مورد بررسی، در میانگین رتبه ۱۲۹ قرار دارد (Transparency International, 2000-2017).

در آمار منتشر شده موسسه بازل^۳ در سال ۲۰۱۶، ایران بالاترین ریسک پول شویی در جهان را دارد. ریسک بالای پول شویی در یک کشور، به معنای بالا بودن احتمال و امکان انجام پول شویی در آن کشور است. همچنین، کارگروه اقدام مالی علیه پول شویی (FATF^۴) در گزارشی ایران و کره شمالی را در زمره کشورهای غیرهمکار یا لیست سیاه قرار داد و اقدامات متقابل را علیه این کشورها توصیه کرد (Basel AML Index Report, 2016). از سویی دیگر، مشاهده می کنیم نهادهای داخلی مبارزه با پول شویی، اهتمام جدی در مقابله با این پدیده شوم را ندارند. از نظر بسیاری از صاحب نظران، علت آن است که این نهادها، خط مشی ها و چارچوب های مشخصی در مبارزه با پول شویی نداشته

و حتی برخی از آن‌ها در رابطه با تدوین و اجرای خط‌مشی‌ها هماهنگی لازم را ندارند. به عبارتی دیگر؛ تازگی و ابهام در خط‌مشی‌های مبارزه با پول‌شویی از یک‌سو، و عدم هماهنگی برخی از نهادهای مؤثر در مبارزه با پول‌شویی از سوی دیگر، بی‌نظمی و سردرگمی را بیش‌ازپیش کرده و نیاز سیستم بانقداری کشور ما را به یک مکانیزم مؤثر در هماهنگی و بکارگیری راهکارها در مبارزه با پول‌شویی دوچندان کرده است.

از نظر بسیاری از اندیشمندان، امروزه یک نوع جدید از جنگ در حال آتش‌افروزی است. در این جنگ بدون آنکه گلوله‌ای شلیک شود، و یا بمب‌ها و مواد منفجره‌ای ساخته شوند، از تحریم‌های اقتصادی و محدودیت‌های بانکی استفاده می‌شود. این واقعیت جنگ مالی مدرن است. در این نوع جنگ، مؤسسات مالی و بانکی هدف هستند، و تقریباً همه جوامع در معرض خطر قرار دارند (Lin, 2016). در حال حاضر مقوله پول‌شویی -به‌عنوان یکی از مهم‌ترین مصادیق فساد اداری- از اصلی‌ترین و حساس‌ترین موضوعات بانقداری است و هرگونه تخطی در این راستا موجبات مسائل و مشکلات جبران‌ناپذیری است و از سوی دیگر، بکارگیری اقدامات و راهکارهای مناسب در این زمینه می‌تواند ریسک‌ها و تهدیدات متعددی از بانک‌ها و مؤسسات مالی و اعتباری دور نماید. در بعد بین‌المللی نیز این مسائل به‌طور جدی گریبان‌گیر کشور ما است که به‌راحتی نمی‌توان از آن‌ها چشم‌پوشی کرد. با توجه به مسائل پیش‌آمده در پسابرجام، "بانقداری" از جمله حوزه‌هایی است که جامعه بین‌المللی از طریق آن، کشور ما را تحت تأثیر قرار داده است. بر اساس متن برجام استفاده از تمام خدمات بانکی و مؤسسات شرکت‌های مالی و اعتباری بین‌بانکی دنیا برای ایران فراهم خواهد شد و در همین رابطه بایستی اقدامات اساسی در سیستم بانقداری جمهوری اسلامی ایران بکارگیری گردد که همگام با استانداردهای بین‌المللی است. از جمله این موارد، حوزه مبارزه با پول‌شویی در سیستم بانقداری است. پدیده پول‌شویی، سلامت مؤسسات پولی و مالی را به خطر می‌اندازد و همچنین به اشکال مختلف موجب بی‌ثباتی آن‌ها می‌شود.

از موارد فوق این‌گونه برداشت می‌شود که جمهوری اسلامی ایران برای دستیابی مؤثر به یک سیستم سالم، نیازمند تعامل نهادهای اقتصادی و ذینفعان آن در زمینه مبارزه با پول‌شویی است که در این راستا، بایستی اقدامات مؤثری اتخاذ گردد. خط‌مشی گذاری از اساسی‌ترین و مهم‌ترین این اقدامات است و اندیشمندان مدیریت، آن را قوانین

و استراتژی‌هایی می‌دانند که دولت برای هدایت و مدیریت برنامه‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و اداری و غیره تدوین می‌کند (Hill & Hupe, 2014; Dye, 2017; Kettunen, 2008). اما با توجه به شرایط خاص جمهوری اسلامی ایران در عرصه مبارزه با پول‌شویی، به یک رویکرد جامع و چندبعدی نیاز است تا در مبارزه با آن مثمر‌تر باشند. یک دیدگاه یاری‌کننده در مبارزه با پول‌شویی در نهادهای اقتصادی، "خط‌مشی‌گذاری تعاملی"^۵ است که همواره بر نقش اصلی نهادهای خط‌مشی‌گذار (تصمیم‌گیرنده) در مقابله با این مسئله تأکید دارد. خط‌مشی‌گذاری تعاملی فرآیندی است که به‌موجب آن گروه‌های متعددی فعالانه ایفای نقش می‌کنند و با مشارکت یکدیگر به یک تصمیم می‌رسند. به‌موجب خط‌مشی‌گذاری تعاملی، هیئت حاکمه با سایر مقامات صلاحیت‌دار و نهادها جهت ایجاد خط‌مشی همکاری می‌کند. به‌علاوه، خط‌مشی‌گذاری تعاملی مبتنی بر این فرض است که تعامل سازمان‌های تأثیرگذار در فرآیند خط‌مشی‌گذاری می‌تواند زمینه بهتری را برای اجرای پیش‌بینی‌ها آماده کند. مبارزه با پول‌شویی، با کنترل دسترسی به سیستم مالی و جلوگیری از ورود پول کثیف به سیستم مالی آغاز می‌شود و بانک‌ها به‌عنوان هسته اصلی شبکه حفاظت از سیستم مالی، وظیفه بزرگی را بر عهده‌دارند. از طرفی نیز، با توجه به اینکه موضوع "پول‌شویی"، موضوعی بسیار گسترده است، لازم است با تمرکز بر سیستم بانکداری دولتی، نهادهای اقتصادی و ذینفعان مرتبط با آن صورت پذیرد. در این راستا، با توجه به تجربیات بین‌المللی در زمینه برنامه‌های مبارزه با پول‌شویی، تمامی بانک‌ها و موسسات مالی و اعتباری جمهوری اسلامی ایران با هدف مبارزه با پول‌شویی ملزم به رعایت اصولی هستند که مورد توافق عمومی سازمان‌های بین‌المللی فعال در زمینه مبارزه با پول‌شویی است. همچنین، به نظر می‌رسد خط‌مشی‌گذاری تعاملی می‌تواند این مهم را به‌منصه ظهور و اجرا برساند. از همین رو، هدف این پژوهش، تدوین الگوی مبارزه با پول‌شویی با استفاده از تعامل ذینفعان نهادهای اقتصادی است.

مبانی نظری

خط‌مشی‌گذاری تعاملی

در گذشته، اکثر مسائل عمومی در قلمرو قدرت حکومت مطرح می‌شدند. مرجع

صلاحیت‌دار باید با سایر مقامات حکومتی و بخش خصوصی - هم‌سازمان و هم‌گروه‌های ذینفع - برای رسیدن به نتایج مطلوب هماهنگ می‌شد. با توجه به منافع مختلف که موضوع مورد بحث هستند. تنها روش برای ایجاد زمینه‌ی برای حمایت و پشتیبانی توسط گروه‌های مختلف، تعامل سازمان‌های تصمیم‌گیرنده (خط‌مشی‌گذار) است. این روش، بهترین روش است زیرا هر سازمان تأثیرگذار ممکن است دارای منابعی باشند که جهت تصمیم‌گیری‌های عمومی لازم است. این منابع عمدتاً منابع قانونی و منابع مرتبط با منافع عمومی هستند (Driessen, Glasbergen & Verdaas, 2001).

در فرآیند تدوین خط‌مشی‌های عمومی، بازیگران (فعالان) متعددی در عرصه‌های مختلف، و در بازه زمانی متغیر، بر سر راه‌حل‌های مسائل فراروی جامعه تعامل می‌کنند. هریک از این بازیگران، اهداف، منافع، برداشت‌ها و دغدغه‌های خاص خود را نسبت به حل مسئله عمومی دارند (امیری و همکاران، ۱۳۹۰). در چند دهه اخیر به مبحث خط‌مشی‌گذاری توجه بسیاری شده است؛ محققین به صورت پراکنده بحث‌هایی را درباره تعامل سازمان‌ها و نهادهای مؤثر در خط‌مشی‌گذاری به میان آورده‌اند. اما در سال ۱۹۹۹، سی. ون و تریکیوم^۶ در مقاله‌ای با عنوان "خط‌مشی‌گذاری تعاملی: اصول / قواعد کلی"^۷ این مبحث را مورد کنکاش قرار دادند و بیان کردند که خط‌مشی‌گذاری تعاملی فرآیندی است که به موجب آن گروه‌های متعددی فعالانه ایفای نقش می‌کنند و با مشارکت یکدیگر به یک تصمیم می‌رسند. همچنین در یسن و همکاران (۲۰۰۱)؛ دِ ریس^۸ (۲۰۱۰) ون تاتنهووه، ادلنبوس و ژان کلوک^۹ (۲۰۱۰) نیز در رابطه با این مبحث، مطالبی را به میان آورده‌اند. اما نو بودن موضوع خط‌مشی‌گذاری تعاملی ایجاب می‌کند مبانی نظری آن همچنان در حال شکل‌گیری و تکامل باشد.

خط‌مشی‌گذاری تعاملی فرآیندی است که به موجب آن مقامات حکومتی و مدیران سازمان‌ها جهت ایجاد خط‌مشی همکاری می‌کنند. هدف این فرآیند تسهیل اجرای خط‌مشی و انجام آن به صورت مؤثرتر می‌باشد. این مبحث بر این فرض استوار است که وقتی بخش‌های (قوای) سه‌گانه^{۱۰} نقش فعالی را در ایجاد خط‌مشی ایفا می‌کنند، احتمال بیشتری خواهد داشت تا نتایج آن را بپذیرند. به علاوه، خط‌مشی‌گذاری تعاملی مبتنی بر این فرض است که تعامل سازمان‌های تأثیرگذار در فرآیند خط‌مشی‌گذاری می‌تواند زمینه بهتری را برای اجرای پیش‌بینی‌ها آماده کند. خط‌مشی‌گذاری تعاملی

فرصتی را برای ایجاد خط‌مشی از طریق بحث و گفتگو فراهم می‌کند. به عبارت دیگر خط‌مشی‌گذاری تعاملی به مشارکت و هم‌مدیریتی دعوت می‌کند (Driessen, Glasbergen & Verdaas, 2001). این نوع خط‌مشی‌گذاری به همکاری و مشارکت همه‌جانبه‌ی نهادهای دولتی و خصوصی و... و آحاد مردم تأکید دارد که با همکاری یکدیگر، خط‌مشی‌هایی را تدوین و اجرا می‌کنند که توافق و رضایت جمعی را در پی دارند (Hill & Hupe, 2014, P: 98).

مراحل خط‌مشی‌گذاری تعاملی

رویه‌های از قبل تعیین‌شده برای خط‌مشی‌گذاری تعاملی وجود ندارد. با این حال، رویه‌هایی از تکنیک مربوط به خط‌مشی‌گذاری تعاملی در سازمان‌هایی به دست می‌آید که می‌توان آن‌ها را به عنوان مراحل معینی برای مسیر خط‌مشی در نظر گرفت. در ادامه، این مراحل به عنوان مراحل در خط‌مشی‌گذاری تعاملی بیان خواهند شد. این مراحل به‌طور خطی به هم متصل نیستند و بهتر است ارتباط بین مراحل را به عنوان روابط دایره‌ای توصیف کرد. در طول مدت فرآیند خط‌مشی، بازخورد را می‌توان از مراحل قبلی به دست آورد و همچنین فرآیند خط‌مشی را می‌توان از چندین موقعیت آغاز کرد. هنگامی که مرحله‌ای به پایان می‌رسد، مرحله دیگر آغاز می‌شود. ولی در عمل، همیشه مرز مراحل به‌آسانی قابل تشخیص نخواهد بود. اما این مراحل را باید به عنوان ارکان تعیین‌کننده موجود در فرآیند خط‌مشی‌گذاری تعاملی تعبیر و تفسیر کرد. اجرای واقعی این مراحل از موردی به مورد دیگر متفاوت خواهد بود. این دلیلی است برای اینکه چرا ما نمی‌توانیم ادعا کنیم قادر به ارائه رویه‌ای استاندارد هستیم (Driessen, Glasbergen & Verdaas, 2001).

مرحله اول: شناسایی^{۱۱}. در این مرحله مقدماتی، فرآیند را باید بر حسب پیچیدگی و وابستگی مشخص کرد. نمودار ویژگی‌های فرآیند باید به کمک تحلیل‌گران موقعیت رسم شود و بر مبنای آن نمودار، می‌توان برآوردهای اولیه از فرصت‌ها و ریسک‌های فرآیند را انجام داد.

مرحله دوم: ابتکار عمل^{۱۲}. این مرحله‌ای است که در آن فرآیند رسماً آغاز می‌شود. مشارکت‌کنندگان به یکدیگر می‌گویند که انتظار به دست آوردن چه چیزی را دارند و

چه چیزی را می‌توانند عرضه کنند. در این هنگام باید تأیید و پشتیبانی از روشی که مورد استفاده قرار خواهد گرفت، به دست آید.

مرحله سوم: تدوین چشم‌انداز مشترک^{۱۳}. در این مرحله باید تعیین شود که آیا می‌توان اجماع را در میان بخش‌ها به دست آورد یا نه؟ از مشارکت‌کنندگان انتظار می‌رود که بر سر یک تعریف مشترک از مسائل و اهداف پروژه توافق کنند.

مرحله چهارم: حل مسئله مشترک [بررسی ایده‌ها]^{۱۴}. در این مرحله، نظرات و ایده‌های هریک از شرکت‌کنندگان، قبل از اقدام مورد بررسی قرار می‌گیرد.

مرحله پنجم: تصمیم‌گیری^{۱۵}. در این مرحله تصمیم رسمی آغاز می‌شود و میزان حمایت از تصمیم در میان تعداد زیادی از بخش‌ها تعیین می‌شود.

مرحله ششم: اجرا و ارزیابی^{۱۶}. در این مرحله، اقداماتی که مورد توافق قرار گرفته‌اند وارد فاز اجرایی می‌شوند. همچنین تا اندازه‌ای "کنترل" پیشرفت کار باید انجام شود (Driessen, Glasbergen & Verdaas, 2001).

مراحل فوق را می‌توان در نمودار ذیل ترسیم نمود:

نمودار ۱ مراحل خط‌مشی‌گذاری تعاملی

پول شویی

نخستین بار فردی به نام آل کاپون^{۱۷} گروهی مخفی را که هر یک متخلف حرفه‌ای بودند به نام آل کاپون‌ها تشکیل داد. این گروه اقدام به اخاذی و زورگیری از مردم می‌نمودند و برای پنهان‌سازی شیوه عمل و جرم خود، رختشوی‌خانه‌ای را راه‌اندازی کردند و وانمود می‌کردند درآمد خویش را از طریق کار کردن در این رختشوی‌خانه به دست می‌آورند. بدین شکل بود که اصطلاح پول شویی به وجود آمد. پول شویی فعالیتی غیرقانونی است که در طی انجام آن، عواید و درآمدهای ناشی از اعمال خلاف قانون، مشروعیت می‌یابد. به عبارت دیگر پول‌های کثیف ناشی از اعمال خلاف به پول‌های به‌ظاهر تمیز تبدیل می‌شوند و در بدنه اقتصاد جایگزین می‌شود (Hamin et al, 2015). عمل پول شویی میزان جرم و جنایت، فساد، رشوه و تروریسم را چند برابر می‌کند و بنابراین هزینه کلی قابل توجهی برای جامعه در بر دارد (Gnutzmann et al, 2010, p. 245).

مراحل فرآیند پول شویی

پول شویی فرایندی پیچیده، مستمر، درازمدت و گروهی است که به‌طور معمول در مقیاسی بزرگ انجام می‌شود و می‌تواند از محدوده جغرافیایی - سیاسی یک کشور فراتر برود. بر اساس این فرایند عواید حاصل از فعالیت‌های مجرمانه با گذر از مراحل مختلف وارد نظام مالی و فعالیت‌های قانونی می‌شود و با پنهان ماندن منشأ غیرقانونی آن، ظاهری قانونی می‌یابد. به‌طور کلی فرایند پول شویی دارای سه مرحله به‌صورت زیر است (Srinagar, 2016; p. 1-2):

الف) جایگذاری^{۱۸}

اولین مرحله فرآیند پول شویی، جایگذاری یا تزریق عواید حاصل از فعالیت‌های مجرمانه به شبکه مالی رسمی است که با هدف تبدیل عواید از حالت نقدی به ابزارها و دارایی‌های مالی صورت می‌گیرد.

ب) لایه‌بندی^{۱۹}

انفصال / جدا کردن عملکرد و فعالیت‌های تبهکارانه از منبع اصلی از طریق لایه‌های

تراکنش‌های مالی است. این لایه‌ها برای ایجاد مانع حسابرسی و پنهان کردن منشأ سرمایه و فاش نشدن نام آن‌ها طراحی شدند. به عبارت کلی‌تر، این مرحله که در واقع جداسازی عواید حاصل از فعالیت‌های مجرمانه از منشأ یا فعالیت‌های موجود آن است که از طریق ایجاد لایه‌های پیچیده‌ای معاملات یافتن و انتقال مالی چندگانه با هدف مبهم ساختن فرایند حسابرسی و مجهول گذاشتن هویت طرف‌های اصلی معامله و ناممکن کردن ردگیری منشأ عواید مزبور صورت می‌گیرد.

ج) یکپارچه‌سازی^{۲۰}

آخرین مرحله در فرایند پول‌شویی یکپارچه‌سازی یا فراهم کردن پوشش ظاهری قانونی ظاهری قانونی و توجیه قانونی برای عواید حاصل از فعالیت‌های مجرمانه است. چنانچه مرحله لایه‌چینی با موفقیت انجام شود عواید شسته شده با استفاده از طرح‌های یکپارچه‌سازی، به نحوی وارد جریان اصلی اقتصادی می‌شود که بازگشت به سیستم مالی، وجوه شکل و ظاهری قانونی یافته است (Srinagar, 2016; p. 1-2). ذکر این نکته ضروری است که فرایند پول‌شویی ممکن است به‌صورت جداگانه و متمایز یا به‌طور همزمان اتفاق افتد. چگونگی استفاده از این مراحل به سازوکارهای موجود برای پول‌شویی و شرایط سازمان‌های مجرم بستگی دارد.

روش تحقیق

طرح کلی تحقیق در این پژوهش، با توجه به اهداف، موضوع، و رویکرد پژوهش؛ آمیخته^{۲۱} با رویکرد متوالی اکتشافی^{۲۲} است. در این طرح ابتدا داده‌های کیفی و سپس کمی جمع‌آوری و تحلیل شدند. در بخش کیفی، مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته انجام شد تا مضامین اصلی استخراج شوند. مضامین استخراج شده با استفاده از تحلیل مضمون^{۲۳} به الگو تبدیل شدند. فراگرد تحلیل مضمون که در آن حرکت رفت و برگشت در بین مراحل آن وجود دارد (Braun & Clarke, 2006: 86). درگام‌های زیر صورت گرفت:

۱. آشنایی با داده‌ها؛ ۲. ایجاد کدهای اولیه؛ ۳. جستجوی مضامین؛ ۴. بازبینی مضامین؛ ۵. تعریف و نام‌گذاری مضامین و ۶. تهیه گزارش.

در این پژوهش، داده‌های به‌دست‌آمده از اسناد بالادستی و مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته، با استفاده از روش تحلیل مضمون، گردآوری و تحلیل شدند و همان‌طور که بیان گردید، در پایان کار، الگوی حاصله از منظر خبرگان موردبررسی قرار گرفت تا اجزای آن تأیید گردد.

جامعه آماری تحقیق حاضر شامل کلیه بازیگران مؤثر نهادهای اقتصادی داخلی و ذینفعان آنها در مبارزه با پول‌شویی؛ و همچنین نمایندگان نهادهای همکاری بین‌المللی در حوزه مبارزه با پول‌شویی در سیستم بانکداری بودند که با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند مورد شناسایی و مصاحبه قرار گرفتند. در این پژوهش از نمونه‌گیری هدفمند روش متوالی یا متواتر استفاده شد (Banning, 2002). لازم به ذکر است که در انتخاب خبرگان، از افرادی در پژوهش استفاده شد که دارای تجربه چند ساله در این حوزه بوده و با توجه به ماهیت مقوله خط‌مشی‌گذاری، جزء بازیگران تقنینی و یا اجرایی بودند. این بازیگران عبارت‌اند از: اداره مبارزه با پول‌شویی بانک مرکزی؛ هیئت نظارت بانک مرکزی؛ روسای ادارات مبارزه با پول‌شویی، بانک‌های دولتی، خصوصی، مؤسسات مالی و اعتباری، بانک‌های مشترک و خارجی در ایران؛ اعضای شورای عالی مبارزه با پول‌شویی (مرکز اطلاعات مالی و مبارزه با پول‌شویی)؛ اعضای کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی و ریاست مرکز پژوهش‌های مجلس؛ نهاد رهبری (مجمع تشخیص مصلحت نظام)؛ ستاد هماهنگی مبارزه با مفاسد اقتصادی (ریاست جمهوری)؛ وزارت اطلاعات جمهوری اسلامی ایران؛ سازمان بازرسی کل کشور؛ روسای دفاتر مبارزه با پول‌شویی سازمان‌ها از جمله: سازمان مالیات، بیمه مرکزی، سازمان بورس و اوراق بهادار و...؛ اعضای شورای پول و اعتبار، افراد باتجربه و متخصص هیئت دولت و کمیسیون اقتصادی دولت در رابطه با پول‌شویی، و واحدها و گروه‌های همکاری بین‌المللی فعال در جمهوری اسلامی ایران در مبارزه با پول‌شویی.

یافته‌های تحقیق

پس از مطالعه داده‌های آرشیوی، اسناد بالادستی در حوزه مبارزه با پول‌شویی و انجام مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته به‌منظور استخراج مضامین اصلی در مرحله اول و دوم، نوار ضبط‌شده به‌طور دقیق تایپ شد. سپس مضامین مربوط به گزاره‌های هر مصاحبه

استخراج و در جداول مربوطه درج شدند. نتیجه این مرحله استخراج ۲۸۵ گزاره بود که در نمودارهای ۱ تا ۵ (پیوست) نمایه شده‌اند. در مرحله بازبینی تم‌ها ابتدا الگوی مفهومی و شبکه روابط متغیرها بر اساس نتایج مصاحبه‌ها، شناسایی شدند. پس از بررسی مصاحبه‌ها و مرور ادبیات، ۲۸۵ شاخص، دربرگیرنده ۵۹ مضمون اساسی، ۱۶ مضمون سازمان‌دهنده و ۵ مضمون فراگیر استخراج شد.

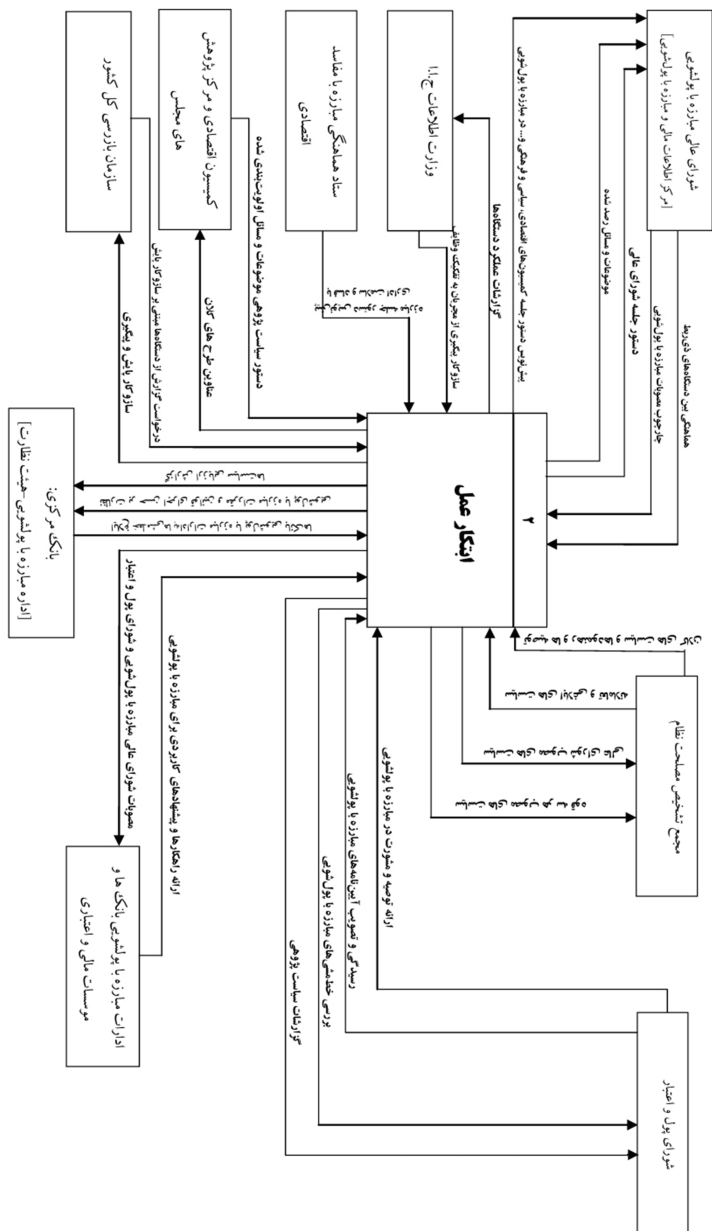
برای سنجش این الگو از ۴۰ نفر از اساتید خبره به منظور تأیید روایی آن نظر جوئی شد. لازم به ذکر است که برای تدوین این الگو از مراحل خط‌مشی‌گذاری تعاملی (نمودار ۱) استفاده شده است. در نهایت، الگوی مبارزه با پول‌شویی در نهادهای اقتصادی جمهوری اسلامی ایران (سیستم بانکداری) تدوین شد. در اینجا لازم است به اختصار درباره جایگاه بازیگران اصلی حوزه مبارزه با پول‌شویی، نکاتی را بیان کنیم. مهم‌ترین و اصلی‌ترین خط‌مشی‌گذاران حوزه مبارزه با پول‌شویی در سیستم بانکداری ج.ا.ا در نمودار ۱ نمایه شده‌اند. این بازیگران دارای نقش‌های حاکمیتی، بالادستی، اجرایی و حمایتی می‌باشند که در راستای تدوین خط‌مشی‌های مربوطه، ایفای نقش می‌کنند. در این میان، شورای عالی مبارزه با پول‌شویی و بانک مرکزی ج.ا.ا، مراجع خط‌مشی‌گذاری و قانون‌گذاری هستند و مرکز اطلاعات مالی و مبارزه با پول‌شویی وزارت امور اقتصادی و دارایی؛ مرجع نظارت فنی، عملیاتی و مدیریت اجرایی مبارزه با پول‌شویی در کشور است.

بانک مرکزی براساس شاخص‌ها و معیارهای خود، سالانه نسبت به ارزیابی عملکرد بانکها بویژه کیفیت و کمیت اجرای قوانین و مقررات مبارزه با پول‌شویی اقدام می‌نماید، مرکز اطلاعات مالی و مبارزه با پول‌شویی وزارت امور اقتصادی و دارایی نیز با اجرای فازهای پروژه مدیریت مبارزه با پول‌شویی، بر اساس گزارش عملکردهای دریافتی از بانکها به ازاء هر فعالیت تعریف شده در موضوعات مختلف، بر عملکرد بانکها نظارت نموده و گزارش امتیازات آن را در مقاطع زمانی یکساله ارائه می‌دهد.

در نمودارهای ۱ تا ۵، الگوی مبارزه با پول‌شویی در نهادهای اقتصادی و ذینفعان آن با استفاده از رویکرد خط‌مشی‌گذاری تعاملی مطابق با مراحل و فرآیند خط‌مشی‌گذاری تعاملی ترسیم شده‌اند.

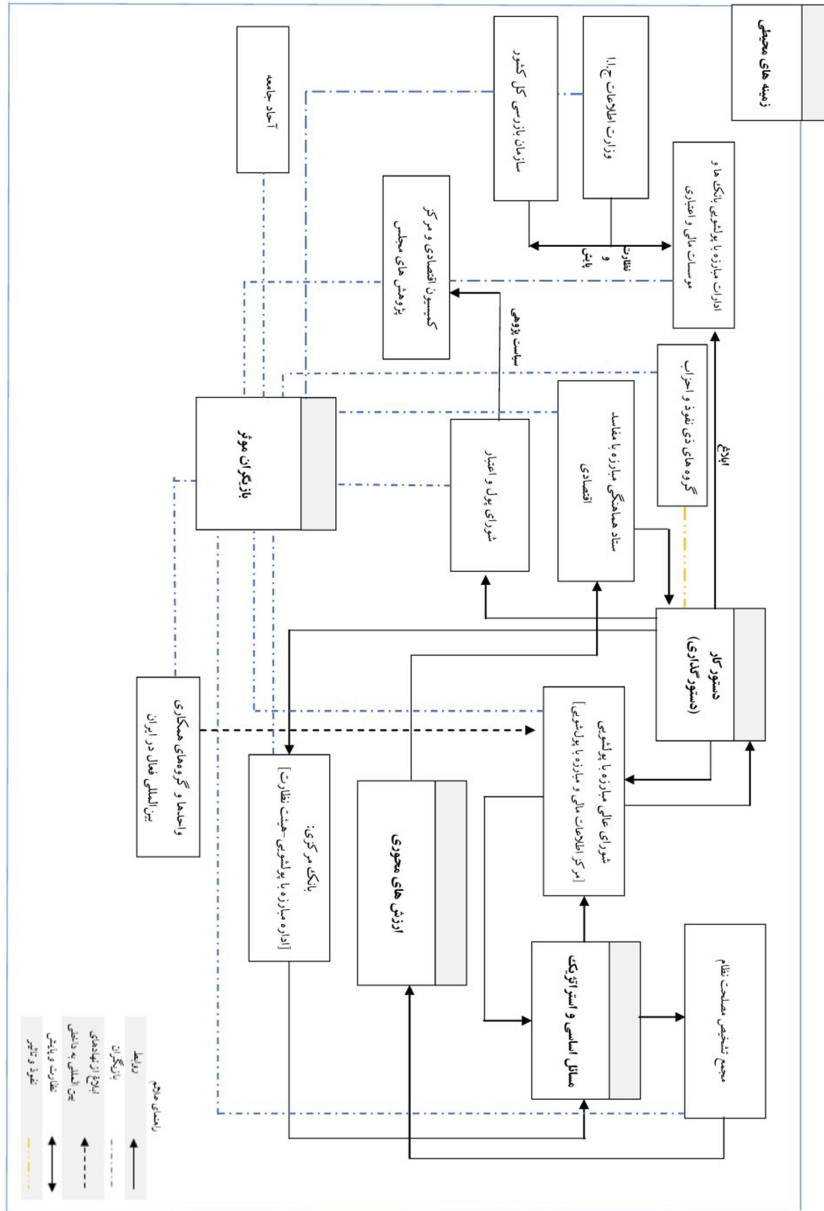

نمودار ۲. مرحله دوم: ابتکار عمل | آغاز فرآیند به صورت رسمی

نمودار ۵. مرحله پنجم: تصمیم‌گیری | آغاز تصمیم رسمی و تعیین میزان حمایت از تصمیم در میان بخش‌ها

گام کمی تحقیق

در این مرحله از پژوهش، با راهنمایی اساتید راهنما و مشاور و نیز، نظر چند تن از خبرگان پرسشنامه‌ای طراحی شد و میان خبرگان منتخب توزیع شد تا نتایج حاصله مورد بررسی و تأیید قرار بگیرد. در این گام، اهمیت و وزن هریک از شاخص‌ها تعیین گردید و سپس ضریب اهمیت و میانگین مجموعه عوامل هریک از مضامین مورد تفکیک قرار گرفت. نتایج نشان از تأیید قاطع خبرگان بود. بطور نمونه، اعتبار شاخص‌های مضمون مسائل اساسی و استراتژیک به عنوان یکی از اصلی‌ترین و مهم‌ترین عوامل خط‌مشی‌گذاری تعاملی در مبارزه با پول‌شویی را ۳۸ نفر (۹۳/۳ درصد) در حد خیلی زیاد، ۱ نفر (۳/۳ درصد) در حد متوسط و ۱ نفر (۳/۳ درصد) در حد کم ارزیابی کرده‌اند. تحلیل‌های به عمل آمده از میانگین و انحراف استاندارد و شاخص‌ها نشان می‌دهد، میانگین همه شاخص‌ها از ۴ بزرگ‌تر هستند و این موضوع نمایانگر تأیید پاسخ‌دهندگان بر شاخص‌های تعیین شده است. در ادامه به نتیجه‌گیری و ارائه توصیه‌های سیاستی می‌پردازیم.

نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف تدوین الگوی مبارزه با پول‌شویی با استفاده از تعامل ذینفعان نهادهای اقتصادی انجام گرفته است. در بیشتر کشورها، سیستم بانکی مهم‌ترین بخش از سیستم مالی محسوب می‌شود. این سیستم نقش اساسی در تسهیل پرداخت‌های داخلی و بین‌المللی دارد و به عنوان واسطه بین سپرده‌گذاران و وام‌گیرندگان عمل کرده، محصولات و خدمات مالی دیگری را نیز ارائه می‌دهد. بر این اساس، نظام مبارزه با پول‌شویی یک کشور باید از بانک‌ها شروع شود. با توجه به نقش حیاتی بانک‌ها در سیستم مالی، نه تنها لازم است هر بانک به منظور مقابله با خطرات پول‌شویی، برنامه مؤثر ضد پول‌شویی داشته باشد؛ بلکه به منظور حفظ سلامت و امنیت سیستم مالی، هر کشور باید دارای یک نظام مؤثر ضد پول‌شویی باشد که استانداردهای بین‌المللی در آن لحاظ شده باشد. این مهم، نیازمند یک الگوی کاملی است تا بر مشکلات ناشی از عدم وجود آن فائق آید. از همین رو، در این مقاله سعی کردیم که با استفاده از روش آمیخته، الگوی حاصله را تدوین نماییم. فرآیند کار این پژوهش بر اساس مطالعه پیشینه

و مباحث مربوط به خط‌مشی گذاری تعاملی و مبارزه با پول‌شویی در سیستم بانکداری و نظرسنجی از خبرگان بوده است؛ که با توجه به مطالعه ادبیات پژوهش و مصاحبه‌های نیمه ساختاریافته، ۲۸۵ شاخص استخراج‌شده که ۵۹ مضمون اساسی، ۱۶ مضمون سازمان دهنده و ۵ مضمون فراگیر شناسایی شدند که با تحلیل‌های آماری، میانگین و انحراف معیار استاندارد آن‌ها، و میزان اهمیت هر یک مشخص شدند.

از نتایج مهم این تحقیق می‌توان به مبحث مهمی اشاره کرد که در آن خط‌مشی گذاری تعاملی به‌عنوان ریل‌گذاری برای حرکت قطار توسعه و پیشرفت کشور است. در قبل نیز اشاره شد که اکثر کشورهای توسعه یافته و پیشرفته دنیا نیز از آن به منزله مکانیزم اصلی فرآیند توسعه استفاده می‌نمایند. از همین رو، نیاز است تا کشورهای در حال توسعه واز آن جمله جمهوری اسلامی ایران نیز با توجه به شرایط بومی خود، در راستای بهره‌گیری از چنین مکانیزم‌هایی تلاش نمایند.

از دیگر نتایج این تحقیق می‌توان به نقش "تعاملی" و "مشارکتی" مردم و سایر اقشار جامعه اشاره کرد که برای نخستین بار، نقش مستقیم و سازنده‌ای را در فرآیند خط‌مشی گذاری خواهند داشت. در متون علمی تأکید شده است که از اولین و اصلی‌ترین پیش‌شرط‌های تحقق دموکراسی در جامعه، مشارکت و تعامل مردم در امور قانون‌گذاری و تصمیم‌گیری است. خط‌مشی گذاری تعاملی که از جدیدترین و مهم‌ترین نظریه‌های دانش خط‌مشی گذاری است، این پیش‌شرط اساسی را مورد مذاقه قرار داده و فرصتی را برای ایجاد خط‌مشی از طریق بحث و گفتگو و مشارکت فراهم می‌کند. با توجه به شرایط خاص جمهوری اسلامی ایران در عرصه مبارزه با پول‌شویی، به یک رویکرد جامع و چندبعدی نیاز است تا در مبارزه با آن اثربخشی تحقق یابد. الگوی مبارزه با پول‌شویی در نهادهای اقتصادی موجب می‌شود که راهبردهای مؤثری اتخاذ گردد تا علاوه بر نهادهای مجری، بازیگران ذینفع جامعه نیز مشارکت داشته باشند. این مقوله بر این فرض استوار است که وقتی بخش‌های (قوای) سه‌گانه با سایر نهادهای خط‌مشی‌گذار مؤثر، نقش فعالی را در ایجاد خط‌مشی ایفا می‌کنند، احتمال بیشتری خواهد داشت تا نتایج آن را بپذیرند. به عبارتی کلی‌تر، این الگو، فراهم‌کننده‌ی تدابیر مشارکت‌جویانه و مدیریتی‌ای است که با اشراف اطلاعاتی و با بهره‌گیری از مشارکت‌های تعاملانه بازیگران مؤثر؛ در راستای نیل به اهداف مربوطه، نتیجه بخش خواهد بود.

پی‌نوشت

1. Global Infrastructure Anti-Corruption Centre (GIACC).
2. Facility payments
3. BASEL
4. Financial Action Task Force (FATF)
۵. خط‌مشی‌گذاری تعاملی (Interactive policy making) از جدیدترین و آخرین نظریات مطروحه در دانش خط‌مشی‌گذاری است.
6. C. van Woerkum
7. Interactive Policy-Making: The Principles
8. De Vries.
9. VAN Tatenhove, Edelenbos & Jan klok
۱۰. منظور از بخش‌های (قوای) سه‌گانه، همان قوای مقننه، مجریه و قضائیه است.
11. Exploration
12. Initiative
13. Common perception
14. Joint problem-solving
15. Decision-making
16. Implementation and evaluation
17. Al Capone.
18. Placement
19. Layering
20. Integration
21. Mixed Method.
22. Sequential Exploratory Strategy
23. Thematic Analysis.

منابع

- و شبکه مضامین: روشی ساده و کارآمد برای تبیین الگوهای موجود در داده‌های کیفی. *اندیشه مدیریت راهبردی*، سال پنجم، شماره دوم، صص ۱۵۱-۱۹۸.
- Anderson, J. E. (2000). Public policy making, New York: Houghton Mifflin.
- Banning EB. Archaeological survey. New York ; London: Kluwer Academic/Plenum Publishers; 2002.
- Basel AML Index Report. (2016). Steinenring 60 | 4051 Basel, Switzerland | +41 61 205 55 11, info@baselgovernance.org | www.baselgovernance.org.
- Boyatzis, R. E. (1998), Transforming qualitative information: thematic analysis and code development, Sage.
- Braun, V. & Clarke, V. (2013), Teaching thematic analysis: Overcoming challenges and developing strategies for effective learning, *Qualitative Research in Psychology*, Vol. 3, pp. 86.
- C. van Woerkum. (1999). Interactive policy-making: The principles. *The Journal of Agricultural Education and Extension*, vol. 6, no. 4.
- De Vries, M. (2005). Generations of interactive policy-making in the Netherlands. *International Review of Administrative Sciences* vol. 71 no. (4) 577-591.
- Driessen, P. J., Glasbergen, P & Verdaas, D. (2001). Interactive policy-making - a model of management for public works. *European Journal of Operational*

- Research*, vol. 128, issue 2, 322-337.
- Dye, T. R. (2017). *Understanding Public Policy*, 15th Ed., Florida State University, Published by Pearson.
- Edelenbos; J., Klok , P-J. & van Tatenhove, J. (2009). The institutional embedding of interactive policy making: Insights from a comparative research based on eight interactive projects in the Netherlands. *American Review of Public Administration* , Volume 39 - Issue 2 p. 125- 148.
- Eyeston, R. (1971). *The threads of public policy: A study in policy leadership, Indianapolis*: Bobbs-Merrill.
- Global Infrastructure Anti-Corruption Centre (GIACC). (2014). Corruption Information: *What is corruption?*.
http://www.Giaccentre.org/what_is_corruption.php.
- Gnutzmann, H; McCarthy, K & Unger, B. (2010). Dancing with the devil: Country size and the incentive to tolerate money laundering. *International Review of Law and Economics*, Volume 30, Issue 3, September 2010, Pages 244–252.
- Hamin, Z., Omar, N., Abdul Hakim, M. (2015). When Property is the Criminal: Confiscating Proceeds of Money Laundering and Terrorist Financing in Malaysia. *Procedia Economics and Finance*. Volume 31, 2015, Pages 789-796.
- Hill, M. & Hupe, P. (2014). *Implementing Public Policy: An Introduction to the Study of Operational Governance*. Third Edition. SAGE Publications Ltd.
- Hogwood, B.W. & Gunn, L. (1984) *Policy Analysis for the Real World*. Oxford: Oxford University Press.
- Kettunen P (2008). The Innovative Comparison of Public Policies, *Public Administration Review*. Washington: Mar/Apr 2008. 68(2).
- Lin, T.c. (2016). Financial Weapons of War. *Minnesota Law Review*, Vol. 100, p. 1377.
- Ryan, G. W. & Bernard, H. R. (2000), *Data Management and Analysis Methods*, In Denzin, N. K. & Lincoln, Y. S. (Eds.), *Handbook of qualitative research* (Pp.769-802.), Thousand Oaks, CA: Sage.
- Srinagar, M.A. (2016). *Anti-Money-laundering Policy of the Bank*.The Jammu & Kashmir Bank Ltd. Pp.1-5.
- Transparency International (TI). (2017).Corruption Perceptions Index 2017.
<http://www.transparency.org/cpi2017#results-table>.
- Torgerson, D., (1996). Interpretative policy inquiry, a response to its limitations, *Policy Science*, 19 (4): 397-405.
- Tummers, L. & Karsten, N. (2011), Reflecting on the Role of Literature in Qualitative Public Administration Research: Learning from Grounded Theory, *Administration & Society*, published online 24 August 2011.

VAN Tatenhove, J; Edelenbos, J & Jan klok, P. (2010). *Power and Interactive Policy-Making: A Comparative study of power and influence in 8 interactive projects in the Netherlands*. The Authors. Public Administration © 2010 Blackwell Publishing Ltd.

Yanow, D. (2000). *Conducting Interpretive Policy Analysis*. Series: Qualitative Research Methods. London: Sage Publications.

پیوست: جدول ۱. استخراج مضامین

مضمون فراگیر	مضمون سازمان دهنده	مضمون پایه	
مسائل اساسی و استراتژیک	توجه به سیاست های کلی نظام و اسناد بالادستی و راهنما	حفظ استقلال و حقوق ملی	
		استفاده از مصوبات و آیین نامه های کلان	
		چابک سازی، متناسب سازی و منطقی ساختن نظام اداری	
		تهیه آمارهای مربوط به اقدامات دستگاه های مؤثر در مبارزه با پول شویی و نتایج آن	
		تدوین سیاست ها و راهکارهای شفاف سازی اطلاعات و استقرار و تقویت نظام های اطلاعاتی و استانداردسازی امور و مستند نمودن فعالیت های دستگاه های اجرائی	
		عملی بودن قوانین و پرهیز از قانون گذاری در مسائل خلاف مصلحت کشور	
	انسجام، یکپارچگی و به روز رسانی خطمشی ها	تدوین خطمشی های کامل و جامع	اطمینان از وجود و اجرای اثربخش خطمشی های مبارزه با پول شویی
			تازگی و نوپا بودن خطمشی های تدوین شده
			تازه گردانی و تنقیح قوانین (خطمشی ها)
			استفاده از رویکرد همه جانبه و چند بُعدی
کنکاش و بررسی ظرفیت ها و مسائل استراتژیک	استفاده از مدل چابک و جامع در اقدام	استفاده صحیح و مناسب از اطلاعات	
		شناسایی گلوگاه ها و منافذ آسیب پذیر	
ارزش های محوری حاکم	شناسایی گلوگاه ها و نقاط آسیب پذیر	شناسایی شکاف ها و خلأها برای هموارسازی تعامل و مشارکت نهادها	
		ضعف در پاسخگویی مدیران و سازمان های متولی	
		مشارکت عمومی در فرآیند خطمشی گذاری تعاملی	ارتباط و مشارکت تمامی بخش ها و اقشار
			شناسایی و توجه به ذینفعان واقعی
	حفظ ارزش ها و فرهنگ ایرانی اسلامی	مشارکت سازمان های مردم نهاد (NGO) در طراحی و پیاده سازی برنامه های مبارزه با فساد	عوامل فرهنگی، ضامن مشارکت مردم
			همسوسازی اقدامات با موقعیت ها و ظرفیت های جامعه
			ارتقاء سلامت نظام اداری و رشد ارزش های اخلاقی در آن از طریق بهره گیری از امکانات فرهنگی و به کارگیری نظام مؤثر پیشگیری و برخورد با تخلفات
			نقش مسائل ارزشی و اعتقادی در این حوزه
			همکاری دولت با سایر قوا در فرهنگ سازی و ارتقاء سلامت نظام اداری براساس منابع اسلامی و متناسب با توسعه علوم و تجربیات روز دنیا

مضمون فراگیر	مضمون سازمان دهنده	مضمون پایه
نوع دستورکار	استفاده از خط‌مشی‌ها و استانداردهای بین‌المللی	اشراف بر مفهوم و محتوای خط‌مشی‌ها و استانداردهای بین‌المللی
		ضعف در بومی‌سازی خط‌مشی‌ها و استانداردها
		ترغیب، تسهیل و حمایت از همکاری منطقه‌ای و بین‌المللی و ارائه کمک‌های فنی در زمینه فعالیت‌های نظارتی (آمبودزمانی)
		تدوین استانداردهای مشترک همکاری در جهت مبارزه با فساد و مصادیق آن
	بررسی روشمند مسائل در نهادهای خط‌مشی‌گذار	لزوم به‌روز رسانی قوانین و خط‌مشی‌ها
		تشکیل نظام جامع نظارتی و کنترلی داخلی برای بانکها و سازمان‌های مالی غیربانکی
		استقلال و اجماع داخلی در قانونگذاری موضوعاتی چون مبارزه با پول‌شویی
	اصول علمی و تخصصی در فرآیند خط‌مشی‌گذاری تعاملی	دانش بنیان‌سازی نهادهای مؤثر
		گزارشات سیاست‌پژوهی
		پایبندی به اصول حرفه‌ای در خط‌مشی‌گذاری
مدل و رابطه مشارکتی و تعاملی در فرآیند خط‌مشی‌گذاری مبارزه با پول‌شویی		
دانش بنیان‌سازی فرآیند دستورکارگذاری	تخصص‌گرایی در فرآیند خط‌مشی‌گذاری	
	اتخاذ روش‌های دقیق علمی	
	برگزاری هم‌اندیشی‌ها و سمینارهای داخلی و بین‌المللی	
	اتخاذ مکانیزم افزایش نشست‌های هماهنگی میان نهادهای متولی	
زمینه‌های محیطی حاکم	توجه به مسائل مهم بین‌المللی از جمله برجام و تحریم‌ها	
	عوامل مؤثر اقتصادی	اهمیت برجام در بُعد تعاملات بین‌المللی
		نقش بازدارندگی تحریم‌ها
کاربرد فناوری‌های نوین	منابع، بخش‌ها و تصمیمات اقتصادی تأثیرگذار	قانونگذاری در جهت اولویت مهم کشور یعنی حل معضلات اقتصادی
		استفاده از فناوری‌های نوین
	تهیه سیستم‌های اطلاعاتی هوشمند	
بازیگران تأثیرگذار	نحوه و میزان ارتباطات و تعاملات نهادهای خط‌مشی‌گذار و مؤثر	برنامه محور بودن تعامل هر یک از نهادهای خط‌مشی‌گذار
		لزوم تعریف میزان تعامل هر یک از نهادهای خط‌مشی‌گذار
		تعامل و مشارکت نهادهای خط‌مشی‌گذار و قوای سه‌گانه
		سازوکارهای پایش و پیگیری
		ارتقاء همکاری بین نهادهای مجری و واحدهای خصوصی مربوط

مضمون فراگیر	مضمون سازمان دهنده	مضمون پایه
	تأثیر و نقش گروه های ذی‌نفوذ	تأثیر ارتباطات غیررسمی
		تأثیر گروه های ذی‌نفوذ در فرآیند خط‌مشی گذاری
	میزان مشارکت و تعامل نهادهای داخلی با نهادهای بین‌المللی	انعقاد ترتیبات یا موافقت‌نامه‌های دوجانبه یا چندجانبه در خصوص همکاری مستقیم بین واحدهای مجری
		برقراری ارتباطات و همکاری‌های بین‌المللی
		ارتقای روابط همکاری و تعامل با سازمان‌های بین‌المللی و منطقه‌ای
		تعامل و مشارکت با نهادهای بین‌المللی
		استفاده از سایر ظرفیت‌های موجود
		مبادله اطلاعات بین‌المللی

Formulating an anti laundering model: An economic stakeholders interaction approach

Davood Hosseinpoor*

Javad Madani

Abstract

The process of interacting economic institutions is one of the main pillars of any political system and an integral part of a state decision-making processes. The interaction of these institutions is vital for halting corruption as a major obstacle to developmental purposes. One of the manifestation of institutional corruption in our country is money laundering that is done by economic institutions, particularly the banking system. The purpose of this study is to design an antimoney laundering model by the means of the country's economic stakeholders interaction. We first used an exploratory sequential approach to collect qualitative data to be examined by thematic analysis; then quantitative data was collected and analyzed. We extracted 285 indicators, 59 main themes, 16 organizing themes and 5 pervasive themes from interviews and literature reviews. The results show that the interactive policy framework for combating money laundering in the Iran's Banking System demands participatory and managerial measures and requires the intelligence and interacting partners, in order to achieve the relevant goals.

Keywords: Money laundering, Anti-money laundering, Interactive Policy making, Economic Institution